

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/197/2020
Identifikačné číslo spisu: 4410211617
Dátum vydania rozhodnutia: 25.03.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Alena Svetlovská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:4410211617.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne F. P. B., bývajúcej v Z. I., Š.J. XX, proti žalovaným 1/ F. E. A., bývajúcej v Z. I., Q. XX, 2/ F. D. Q., bývajúcemu v B., Q. XX, o ochranu osobnosti a náhradu nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Nové Zámky pod sp. zn. 9 C 164/2010, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Nitre zo 16. októbra 2019 sp. zn. 5 Co 224/2018, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaným 1/ a 2/ n e p r i z n á v a nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nové Zámky (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 5. februára 2018 č. k. 9 C 164/2010 - 231 zamietol žalobu žalobkyne, ktorou sa voči žalovaným 1/ a 2/ domáhala ochrany osobnosti a náhrady nemajetkovej ujmy a žalovaným 1/ a 2/ nepriznal nárok na náhradu trov konania. V odôvodnení svojho rozhodnutia s poukazom na § 11, § 13 ods. 1, 2, 3 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej len „Občiansky zákonník“), § 13 zákona č. 382/2004 Z.z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch uviedol, že žalobkyňa sa domáhala vydania rozhodnutia, podľa ktorého žalovaná 1/ vypracovaním znaleckého posudku č. XXX/XXXX podaného pre účely trestného konania OR PZ, ÚJaKP Nové Zámky pod sp. zn. ORP-2722/1-OSV-NZ-2004 a nepravdivými informáciami a odbornými závermi, ktoré poskytla pre účely trestného konania vedeného pred OR PZ, ÚJaKP Nové Zámky, sp. zn. ORP-928/3-OSV-NZ-2004 neprípustným spôsobom zasiahla do osobnostných práv žalobkyne. Ďalej sa žalobkyňa domáhala rozhodnutia, podľa ktorého žalovaný 2/ vypracovaním a poskytnutím vyjadrenia, nepravdivými informáciami a odbornými závermi, ktoré poskytol pre účely trestného konania vedeného pred OR PZ, ÚJaKP Nové Zámky, sp. zn. ORP-928/3-OSV-NZ-2004 neprípustným spôsobom zasiahol do osobnostných práv žalobkyne, čím sa žalovaní 1/ a 2/ dopustili neoprávneného zásahu do práva žalobkyne na ochranu osobnosti. Zároveň sa žalobkyňa domáhala voči žalovanej 1/ a žalovanému 2/ uloženia povinnosti sa žalobkyni písomne ospravedlniť a zároveň aby jej každý zaplatil náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 25 000,- eur. Podľa názoru súdu prvej inštancie, žalobkyňa nepredložila žiadne také dôkazy, ktoré by spochybňovali znalecký posudok č.

XXX/XXXX žalovanej 1/ a ani dôkazy, ktoré by preukazovali nepravdivosť správy, ktorú podal v trestnom konaní žalovaný 2/ ako znalec voči žalobkyni, a preto v tomto smere vôbec nie je možné uvažovať o tom, že by žalovaní 1/ a 2/ porušili akýmkoľvek spôsobom ustanovenia zákona o znalcoch a tlmočníkoch a že by výkonom svojej znaleckej činnosti zasiahli do osobnostných práv žalobkyne. Súd prvej inštancie uzavrel, že v danom prípade išlo o konanie, resp. rozhodovanie iných subjektov voči žalobkyni (orgánov činných v trestnom konaní) a keďže v danom prípade žalovaní nie sú pasívne vecne legitimovanými v konaní, nie sú subjektom zásahu do osobnostných práv žalobkyne, nemôžu byť ani subjektmi, ktoré mali žalobkyni náhradu nemajetkovej ujmy zaplatiť v peniazoch tak, ako si ju vyčísli v žalobnom petite. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „C.s.p.“).

2. Krajský súd v Nitre (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom zo 16. októbra 2019 sp. zn. 5 Co 224/2018 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 1, 2 C.s.p. potvrdil; rozhodol tiež o náhrade trov odvolacieho konania. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa v plnom rozsahu stotožnil so skutkovými a právnymi závermi súdu prvej inštancie a zdôraznil, že súdom ustanovení znalci neboli v zmluvnom záväzku voči žalobkyni alebo súdu (štátu), ale vykonávali činnosť znalca na účely trestného konania spôsobom a postupom podľa všeobecne záväzných právnych predpisov a keďže žalobkyňa nepreukázala základ predpokladu zodpovednosti žalovaných, ktorým by bol protiprávny úkon - excesívny znalecký posudok (odborné vyjadrenie), jej žaloba bola preto nedôvodná. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 a § 262 C.s.p.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie nemajúce náležitosti, pri podaní ktorého nebola zastúpená advokátom a ktoré bolo spísané samotnou žalobkyňou.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C.s.p.) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 C.s.p.) skúmal najskôr, či sú splnené procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu a dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne treba odmietnuť.

5. Aby dovolanie vyvolalo zamýšľané právne následky a dovolací súd mohol uskutočniť meritórny dovolací prieskum a dovolanie vecne prejednať, musia byť splnené všetky podmienky jeho prípustnosti. Civilný sporový poriadok vyžaduje, aby dovolanie bolo podané na to oprávnenou osobou (§ 424 až § 426 C.s.p.), v zákonom stanovenej lehote (§ 427 C.s.p.), smerovalo proti prípustnému predmetu dovolania (§ 419 až § 423 C.s.p.) a spĺňalo zákonom vyžadované náležitosti vrátane osobitnej podmienky povinného zastúpenia advokátom v dovolacom konaní (§ 428 a § 429 C.s.p.). Podmienky prípustnosti dovolania sú vzájomne previazané; pre úspešné uplatnenie tohto mimoriadneho opravného prostriedku musia byť splnené nielen všetky kumulatívne, ale zároveň súčasne.

6. Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 C.s.p.). Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je a/ dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, b/ dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná, má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, c/ dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná, má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 C.s.p.).

7. Z citovaných ustanovení vyplýva, že právna úprava civilného sporového konania účinná od 1. júla 2016, stanovujúc osobitnú podmienku dovolacieho konania, vyžaduje, aby bol dovolateľ (okrem prípadov, na ktoré sa vzťahuje § 429 ods. 2 C.s.p.) v dovolacom konaní obligatórne zastúpený

advokátom a aby podané dovolanie bolo advokátom spísané. Požiadavka povinného právneho zastúpenia sa vzťahuje už na fázu podania dovolania. Ak dovolateľ dodatočne splnomocní advokáta a tento spíše „nové“ dovolanie až po uplynutí zákonnej lehoty na jeho podanie, podmienka povinného právneho zastúpenia splnená nie je.

8. Postup súdu prvej inštancie v prípade nespĺnenia osobitnej podmienky dovolacieho konania v zmysle § 429 ods. 1 C.s.p. upravuje ustanovenie § 436 ods. 1 C.s.p., podľa ktorého vtedy, keď má dovolanie vady podľa § 429 C.s.p. a dovolateľ nebol riadne o povinnosti podľa § 429 C.s.p. poučený v odvolacom konaní, súd prvej inštancie vyzve dovolateľa na odstránenie vád a poučí ho o následkoch neodstránenia vád dovolania.

9. Ustanovenie § 436 ods. 1 C.s.p. teda predstavuje jedinú (výnimočnú) procesnú situáciu, v ktorej súd prvej inštancie prihliada na existenciu vád dovolania a dovolateľa vyzýva na ich odstránenie. Tento postup súdu prvej inštancie sa týka výlučne vád dovolania v zmysle § 429 ods. 1 C.s.p. a ich výskytu v prípade absencie (alebo nedostatočného) poučenia dovolateľa odvolacím súdom.

10. Procesná situácia, pri ktorej súd prvej inštancie prihliada na vady dovolania a dovolateľa vedie k ich odstráneniu, nenastáva v prípade existencie vád podľa § 429 C.s.p. vtedy, keď bol dovolateľ riadne poučený odvolacím súdom o náležitostiach dovolania a zastúpení dovolateľa v dovolacom konaní (rovnako táto situácia nenastáva pri zistení iných vád, než sú vady dovolania v zmysle § 429 C.s.p.). V takom prípade súd prvej inštancie dovolateľa nevyzýva na odstránenie vád dovolania a spis bez ďalšieho predkladá na rozhodnutie dovolaciemu súdu.

11. V prejednávanej veci z obsahu spisu vyplýva, že žalobkyňa napadla dovolaním rozsudok Krajského súdu v Nitre zo 16. októbra 2019 sp. zn. 5 Co 224/2018. Toto rozhodnutie, ktoré podľa doručky prevzala prostredníctvom vtedajšieho právneho zástupcu 28. januára 2020, obsahuje riadne poučenie o prípustnosti dovolania, lehote na podanie dovolania, o náležitostiach dovolania a povinnom zastúpení advokátom v dovolacom konaní (§ 393 ods. 1 C.s.p.). Dovolanie žalobkyne bolo adresované súdu prvej inštancie a odovzdané na poštovú prepravu 30. marca 2020. Dovolateľka pri jeho podaní nebola zastúpená advokátom ani advokátom nebolo spísané, pričom v ňom uviedla, že požiadala o ustanovenie advokáta pre dovolacie konanie a dovolanie doplní určeným advokátom, akonáhle to bude len možné. Napriek tejto skutočnosti súd prvej inštancie v rozpore s ustanovením s § 436 ods. 1 C.s.p. prihliadol na vadu dovolania podľa § 429 C.s.p. a vyzval dovolateľku, aby v lehote 20 dní predložila súdu splnomocnenie oprávňujúce advokáta na jej zastupovanie v dovolacom konaní a zároveň ju poučil o následku neodstránenia tejto vady povinného právneho zastúpenia, ktorým je odmietnutie dovolania. Následne dovolateľka na výzvu súdu v stanovenej lehote 5. júna 2020 podaním v elektronickej podobe s autorizáciou podľa osobitného predpisu predložila splnomocnenie udelené advokátke JUDr. Kláre Decsiovej spolu s Rozhodnutím o predbežnom poskytnutí právnej pomoci zo 4. júna 2020 č. KAKN/16015/2020, ČRZ: 64901/2020, a následne predložila splnomocnenie udelené Centru právnej pomoci, Kancelária Komárno, spolu s Rozhodnutím o určení právneho zástupcu zo 14. septembra 2019 č. KAKN/16015/2020, ČRZ: 102739/2020, avšak bez toho, aby doručila aj dovolanie so všetkými náležitosťami v zmysle § 428 a § 429 C.s.p.

12. Aby boli splnené všetky podmienky prípustnosti dovolania a dovolací súd mohol uskutočniť meritórny dovolací prieskum, je procesnou povinnosťou dovolateľa podať a formulovať svoje dovolanie tak, že pri zachovaní podmienky včasnosti jeho podania zároveň bude splnená podmienka náležitostí dovolania vrátane povinného právneho zastúpenia v zmysle § 429 C.s.p. To znamená, že ak nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu, dovolateľ je povinný v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu, ktoré dovolaním napáda (§ 427 ods. 1 C.s.p.), podať dovolanie právne perfektné, t. j. spĺňajúce všetky zákonom požadované náležitosti v zmysle § 428 a § 429 C.s.p.; prípadne vady už podaného dovolania v tejto lehote odstrániť tak, aby všetky zákonom požadované náležitosti spĺňalo. (Jediná výnimočná procesná situácia, kedy súd poskytne dovolateľovi dodatočnú lehotu na odstránenie vád, sa týka výlučne vady podľa § 429 ods. 1 C.s.p., a to len za predpokladu absencie resp. nedostatočného poučenia dovolateľa odvolacím súdom; o

čo ale v prejednávanej veci nešlo). Opačný záver, podľa ktorého ak by pre právne relevantné uplatnenie tohto mimoriadneho opravného prostriedku pri zachovaní stanovenej dvojmesačnej dovolacej lehoty postačovalo len podanie akéhokoľvek blanketného, neúplného, nesprávneho alebo nezrozumiteľného dovolania a dovolateľ by mohol vady takéhoto dovolania účinne odstraňovať aj po uplynutí tejto lehoty (v podstate až do vydania rozhodnutia dovolacím súdom), je v rozpore s koncepciou prísneho režimu koncentrácie sporového konania, ktorá sa vzťahuje na inštitút dovolania upravený Civilným sporovým poriadkom (porov. § 430, § 434, § 427 ods. 1 v spojení s § 436 ods. 1 a contrario C.s.p.), ako aj s ustanoveniami zákona vymedzujúcimi podmienky prípustnosti dovolania (§ 419 až § 435 C.s.p.).

13. Podľa § 1 zákona č. 62/2020 Z.z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „zákon č. 62/2020 Z.z.“) lehoty ustanovené právnymi predpismi v súkromnoprávných vzťahoch na uplatňovanie alebo bránenie práv na súde, uplynutím ktorých by došlo k premlčaniu alebo k zániku práva, a/ v čase odo dňa účinnosti tohto zákona do 30. apríla 2020 neplynú, b/ ktoré uplynuli po 12. marci 2020 do dňa účinnosti tohto zákona, sa neskončia skôr ako za 30 dní po nadobudnutí účinnosti tohto zákona.

14. Podľa § 2 ods. 1 zákona č. 62/2020 Z.z. ustanovenie § 1 písm. a/ platí rovnako aj pre lehoty ustanovené zákonom alebo určené súdom na vykonanie procesného úkonu v konaní pred súdom účastníkmi konania a stranami v konaní; v trestnom konaní to platí len o lehote na podanie opravného prostriedku pre obvineného, jeho obhajcu, poškodeného a zúčastnenú osobu.

15. Vzhľadom na okolnosti preskúmaného prípadu dovolací súd dodáva, že pred nadobudnutím účinnosti (27. marca 2020) zákona č. 62/2020 Z.z. by za normálnych okolností posledný deň na podanie dovolania podľa § 427 ods. 1 C.s.p. pripadol na deň 30. marca 2020 (pondelok); avšak z vyššie uvedenej textácie právnej úpravy (§ 1 písm. a/ v spojení s § 2 ods. 1 zákona č. 62/2020 Z.z.) vyplýva, že lehoty ustanovené zákonom na vykonanie procesného úkonu (dovolania) v konaní pred súdom v čase od 27. marca 2020 do 30. apríla 2020 neplynú. Na základe uvedeného lehota na podanie dovolania žalobkyni uplynula až 4. mája 2020 (pondelok). Pokiaľ teda v prejednávanom spore dovolateľka podala v stanovenej lehote dovolanie s vadami podľa § 429 C.s.p., a tieto boli dodatočne odstránené až podaním z 5. júna 2020 v elektronickej podobe s autorizáciou podľa osobitného predpisu, teda zjavne po uplynutí lehoty na podanie dovolania (§ 427 ods. 1 C.s.p. v spojení s § 1 písm. a/ a § 2 ods. 1 zákona č. 62/2020 Z.z.), dovolací súd uzatvára, že dovolateľka nebola právne zastúpená advokátom vo fáze podania dovolania a podala dovolanie, ktoré nebolo spísané advokátom, hoci bola o tejto osobitej podmienke dovolacieho konania riadne poučená v odvolacom konaní.

16. Spísanie dovolania advokátom je obligatórnou podmienkou dovolacieho konania, ktorá musí byť splnená už pri podaní dovolania; jej nedostatok musí byť odstránený do uplynutia zákonnej lehoty na podanie dovolania. To neplatí, ak dovolateľ nebol riadne poučený odvolacím súdom (viď uznesenie najvyššieho súdu z 18. decembra 2019 sp. zn. 4 Cdo 190/2019, R 39/2020). I napriek náležitému poučeniu zo strany odvolacieho súdu je z obsahu spisu zrejmé, že dovolanie nebolo spísané advokátom, pričom dovolateľka nepreukázala v lehote do uplynutia zákonnej lehoty na podanie dovolania zastúpenie advokátom v dovolacom konaní a ani nepreukázala zodpovedajúce právnické vzdelanie (§ 429 ods. 2 písm. a/ v spojení s § 468 C.s.p.).

17. Záverom dovolací súd uvádza, že obdobný právny názor na vec zaujal tiež v rozhodnutiach sp. zn. 4 Cdo 10/2018, 4 Cdo 160/2017 či 4 Cdo 69/2020. Tento záver bol vyhodnotený ako ústavnne konformný a udržateľný aj Ústavným súdom Slovenskej republiky v uznesení sp. zn. IV. ÚS 489/2018, publikovanom v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 79/2018, v ktorom ústavný súd vyslovil, že ak obligatórnou náležitosťou dovolania je podľa druhej vety § 429 ods. 1 C.s.p. jeho spísanie advokátom, je potom logické, že nedostatok tejto podmienky možno odstrániť len v lehote na podanie dovolania, keďže ide o podmienku, ktorá musí byť splnená už pri jeho podaní. Je preto na dovolateľovi, aby v súlade so zásadou „vigilantibus iura scripta sunt“, t. j. „bdelým patrí právo“, predložil v zákonom stanovenej lehote také dovolanie, ktoré bude spĺňať všetky zákonom ustanovené

náležitosti.

18. So zreteľom na to, že v posudzovanej veci nie je splnená osobitná podmienka dovolacieho konania vyplývajúca z § 429 ods. 1 C.s.p., pričom nejde o žiaden z prípadov uvedených v § 429 ods. 2 C.s.p., najvyšší súd odmietol dovolanie žalobkyne podľa § 447 písm. e/ C.s.p. pre nesplnenie podmienok dovolacieho konania bez toho, aby sa zaoberal vecnou správnosťou napadnutého rozhodnutia. Následkom nesplnenia tejto osobitnej podmienky dovolacieho konania je nemožnosť uskutočnenia meritórneho dovolacieho prieskumu, nakoľko prístup k dovolaciemu súdu nie je absolútny, ale je obmedzený citovaným zákonným ustanovením sledujúcim legitímny cieľ, ktorým je podanie iba kvalifikovaných podaní (dovolaní) na najvyšší súd ako mimoriadnu opravnú inštanciu.

19. Žalovaní 1/ a 2/ boli v dovolacom konaní v plnom rozsahu úspešní (§ 255 ods. 1 C.s.p.), trovy dovolacieho konania im však najvyšší súd nepriznal, nakoľko im žiadne preukázateľné nevznikli (viď R 72/2018).

20. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.